

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 59/2018-71

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. februára 2019 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Sergeja Kohuta prerokoval prijatú sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou agner & partners, s. r. o., Špitálska 10, Bratislava, v mene ktorej koná advokát Mgr. Robert Ondrášik, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 285/2014-349 z 11. februára 2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti [REDACTED], na slobodu prejavu podľa čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 285/2014-349 z 11. februára 2016 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 285/2014-349 z 11. februára 2016 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ], trovy konania v sume 570,06 € (slovom päťstosedemdesiat eur a šesť centov) na účet advokátskej kancelárie agner & partners, s. r. o., Špitálska 10, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) prijal 25. januára 2018 na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), pre namietané porušenie základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 285/2014-349 z 11. februára 2016.

2. Sťažovateľka uvádza, že rozsudkom č. k. 17 C 215/2013-301 z 11. februára 2014 jej Okresný súd Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) uložil povinnosť na vlastné náklady uverejniť opravu nepravdivých skutkových tvrdení uverejnených v denníku Hospodárske noviny 21. júna 2013 v časti „Názory a analýzy“ v článku „Komentár Daga Daniša: Ako sa kupujú poslanci“, a to na rovnocennom mieste a rovnakým písmom, ako bol uverejnený tento článok, do ôsmich dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku v tomto znení:

«Oprava: Dňa 21. 6. 2013 boli na strane 14 denníka Hospodárske noviny, vo vydaní pre piatok - nedeľa 21. 23. júna 2013, číslo 119, v časti „Názory a analýzy“ na strane 14, podľa článku „Komentár Daga Daniša: Ako sa kupujú poslanci“ uvedené skutkové tvrdenia, podľa ktorých: „dnes už vieme, že druhá Dzurindova vláda prežila kritický rok 2005 vďaka Pente“ a „Podľa spisu Gorila mal šéf Penty Haščák zabezpečiť pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov Mečiarovho HZDS - Džupu a Kolesára. Džupa mal dostať „štyri milióny korún a bude poslúchať.“ Ďalší dezertér mal dostať šesť miliónov.“ a „Penta sa vtedy naplno vložila do prelomenia parlamentnej krízy, pretože potrebovala pretlačiť Zajacove zdravotnícke zákony...“

Všetky tieto skutkové tvrdenia sú nepravdivé. Okrem toho, že tzv. Zajacove zdravotnícke zákony boli prijaté v roku 2004, takže rozhodnutia jednotlivých poslancov o podpore vlády v septembri 2005 nemohli mať na ich prijatie žiaden vplyv, nie je pravda ani to, že by Jaroslav Haščák z finančnej skupiny Penta zabezpečil pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov Mečiarovo HZDS - Džupu a Kolesára a ani to, že by im poskytol v tejto alebo akejkoľvek inej súvislosti sumy 4, resp. 6 mil. Sk, alebo akékoľvek iné finančné alebo nefinančné plnenia.»

3. Proti uvedenému rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol tak, že napadnutý rozsudok vo výroku, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť uverejniť odpoveď, potvrdil. Sťažovateľka je presvedčená, že odvolací súd porušil jej základné právo na súdnu ochranu, ako aj základné právo na slobodu prejavu.

4. Sťažovateľka v súdnom konaní pred všeobecnými súdmi namietala, že text tlačovej opravy, ktorý bol súčasťou žiadosti o uverejnenie tlačovej opravy, neobsahoval jednu zo zákonom požadovaných náležitostí, a to uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia, ktorým by sa opravovalo nepravdivé skutkové tvrdenie. Ide o náležitosť vyžadovanú § 7 ods. 3 zákona č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „tlačový zákon“). Podľa názoru sťažovateľky text opravy obsahoval len konštatovanie o nepravdivosti skutkových tvrdení (pričom podľa sťažovateľky nejde o nepravdivé skutkové tvrdenia) a ďalej doplňujúcu informáciu o potvrdení (nepotvrdení) autenticity tzv. spisu Gorila uverejneného na internete (takáto doplňujúca informácia by podľa sťažovateľky mohla prichádzať do úvahy len pri práve na odpoveď, kde sa pripúšťa uvedenie doplňujúcich, vysvetľujúcich a spresňujúcich skutkových tvrdení). Text požadovanej tlačovej opravy však neobsahoval uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia, a preto sťažovateľka nebola povinná žiadnu tlačovú opravu podľa § 7 ods. 6 písm. a) tlačového zákona uverejniť.

5. Krajský súd však popísanú námietku sťažovateľky považoval za bezvýznamnú a rozhodol tak, že sa v plnom rozsahu stotožnil so záverom okresného súdu, podľa ktorého *„v prípade absolútne nepravdivých skutkových tvrdení, resp. tvrdení bez akéhokoľvek*

skutkového základu alebo tvrdení v celom kontexte nepravdivých, nie je možné z povahy týchto tvrdení uviesť pravdivé tvrdenia iným spôsobom, ako uvedením, že dané tvrdenia sú nepravdivé“. Krajský súd ďalej uviedol, že „v danom prípade nemožno tolerovať formalistický postup, ktorým sa za použitia sofistikovanej argumentácie odporcu poukazujúc na striktné znenie tlačového zákona odôvodňuje zrejme nespravodlivosť. Všeobecný súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho môže a musí odchýliť, pokiaľ to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z princípov, ktoré majú svoj základ v ústavne konformnom právnom poriadku ako významovom celku. Povinnosť súdov vyhľadávať právo neznamena len vyhľadávať priame a výslovné pokyny v zákonomom texte, ale tiež povinnosť zisťovať a formulovať, čo je konkrétnym právom aj tam, kde ide o interpretáciu abstraktných noriem a ústavných zásad /pozri nálezy Ústavného súdu ČR z 13. marca 2013, sp. zn. IV. ÚS 1241/12/.“.

6. Podľa sťažovateľky je názor odvolacieho súdu v príkrom rozpore s § 7 ods. 3 a § 7 ods. 6 písm. a) tlačového zákona, a teda je arbitrárny. Sťažovateľka poukazuje na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 1241/12 z 13. marca 2013, v ktorom uvedený súd konštatoval, že v každom posudzovanom prípade je treba vychádzať z individuálnych skutkových zistení a že všeobecný súd sa od doslovného znenia zákona môže odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť alebo niektorý z princípov, ktoré majú svoj základ v ústavne konformnom právnom poriadku ako významnom celku. Ak sa chcel krajský súd od znenia zákona odchýliť z dôvodu tvrdenej nespravodlivosti, musel zdôvodniť, prečo to bolo s prihliadnutím na konkrétny prípad nevyhnutné, čo však neurobil.

7. K názoru krajského súdu, podľa ktorého v prípade absolútne nepravdivých skutkových tvrdení nie je možné z povahy veci uviesť pravdivé tvrdenia iným spôsobom, ako uvedením, že dotknuté tvrdenia sú nepravdivé, sťažovateľka uvádza, že je rozdiel medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotiacimi úsudkami. Podľa sťažovateľky: «[v] prípade hodnotiacich úsudkov ide o vyjadrenie subjektívneho názoru a preto pri ňom dôkaz pravdy nie je prípustný. V prípade skutkových tvrdení však dôkaz pravdy prípustný je a preto skutkové tvrdenia sú aj predmetom dokazovania. Keďže skutkové tvrdenia sú predmetom dokazovania, tak v prípade ich nepravdivosti je možné k nepravdivému skutkovému tvrdeniu

vyjadriť pravdivé skutkové tvrdenie (tzn. uviesť čo je pravda). V prípade nepravdivého skutkového tvrdenia je teda možné nie len preukázať, ale aj vyjadriť pravdivé skutkové tvrdenie (uviesť čo je pravda). V opačnom prípade by totiž vznikla akási „bizarná“ kategória nepravdivých skutkových tvrdení, pri ktorých by nebolo možné vyjadriť pravdu a teda ani preukazovať ich pravdivosť. Išlo by o akési nepravdivé skutkové tvrdenia s „nevyjadriteľnou“ pravdou, čo je zjavne logický aj právny nezmysel. Takto podstatu práva na opravu potvrdzuje nie len súdna prax, ale aj právna teória, a to napríklad Vozár, J., Valko, E., Lapšanský, L. Tlačový zákon. Komentár. 1. Vydanie. Praha: C. H. Beck, 2009, 78 s.: „Súčasťou žiadosti musí byť písomný návrh znenia opravy, z ktorého musí byť zrejmé, že opravou sa má nepravdivé skutkové tvrdenie len uviesť na pravú mieru, resp. vyvrátiť, a to uvedením pravdivého skutkového tvrdenia.“. Práve z tohto dôvodu tlačový zákon zároveň stanovuje, že ak žiadosť o uverejnenie opravy neobsahuje opravu s náležitosťami stanovenými v § 7 ods. 3 tlačového zákona, tak vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra nie sú povinní opravu uverejniť. Túto skutočnosť rešpektuje aj súdna prax (napríklad rozsudok Krajského súdu Bratislava sp. zn. 3Co/106/2012 z 20.02.2014). Sťažovateľ tiež považuje za potrebné uviesť, že o rozsahu ochrany, ktorým sa má naplniť sledovaný účel Tlačového zákona, v prejednávanom prípade právo na opravu, rozhodol už samotný zákonodarca, ktorý pri legislatívnej tvorbe vychádzal z nemeckého modelu uvedeného inštitútu a hodnotiace úsudky ako predmet tlačovej opravy v texte zákona vylúčil a obmedzil rozsah opravy na zverejnené nepravdivé skutkové tvrdenia.»

8. Sťažovateľka tiež dodáva, že vo svojom odvolaní tiež namietala, že právo na opravu možno uplatniť len v prípade nepravdivého skutkového tvrdenia o fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktorú možno presne určiť v zmysle § 7 ods. 1 tlačového zákona. Na základe predmetného komentára však nie je možné žalobcu presne určiť. Komentár vôbec nepoužíva formuláciu „skupina Penta“, ale len slovo „Penta“, pričom toto slovo je v obchodnom registri zapísané pri viacerých spoločnostiach. Sťažovateľka teda namietala nedostatok aktívnej legitimácie žalobcu, ktorou sa však krajský súd podrobnejšie nezaoberal.

9. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka zastáva názor, že odvolací súd pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na uverejnenie tlačovej opravy svojvoľne vybočil

z príslušného zákonného rámca, pričom tento postup nie je zlučiteľný s princípom právneho štátu ani so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Sťažovateľka ďalej namieta, že uloženie povinnosti uverejniť opravu predstavuje aj zásah do jej základného práva na slobodu prejavu zaručenú v čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy, pretože v posudzovanom prípade neboli splnené predpoklady na obmedzenie uvedeného práva. Poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej je slobodu prejavu možné obmedziť len za splnenia podmienok, ktoré je potrebné interpretovať reštriktívne. Podľa sťažovateľky neboli splnené „prvé z kritérií prípustnosti oklieštenia slobody prejavu, a to kritérium legality a v dôsledku toho ani zostávajúce dve kritéria, a to legitimacy a proporcionality“. Všeobecné súdy, naopak, vo svojich rozsudkoch zaujali širší výklad práva na opravu, a to na úkor slobody prejavu.

11. Sťažovateľka preto navrhuje, aby ústavný súd konštatoval porušenie citovaných práv sťažovateľky rozsudkom krajského súdu a napadnutý rozsudok zrušil a prikázal mu vec znovu rozhodnúť. Sťažovateľka tiež požiadala o náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

12. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd podľa § 29 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predložil prijatú sťažnosť na vyjadrenie účastníkovi konania, resp. dotknutej osobe a podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde účastníkov konania vyzval na oznámenie, či v prejednávanej veci súhlasia s upustením od ústneho pojednávania.

13. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci pripísom sp. zn. 1 SprV 117/2018, doručeným ústavnému súdu 5. marca 2018, vyjadril krajský súd ako účastník konania. Sťažovateľka na uvedené vyjadrenia reagovala stanoviskom doručeným ústavnému súdu

5. apríla 2018. Dňa 25. júla 2018 bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie spoločnosti PENTA INVESTMENTS GROUP LIMITED, 17 The Esplanade, JE2 3QA, St Helier, Jersey (ďalej len „dotknutá osoba“).

14. Krajský súd vo vyjadrení uvádza, že všetky dôvody, pre ktoré rozsudok okresného súdu potvrdil, sú uvedené v odôvodnení napadnutého rozsudku, ktorý má všetky náležitosti v zmysle § 157 Občianskeho súdneho poriadku, pričom krajský súd nijako nevybočil z príslušného zákonného rámca. Krajský súd súčasne oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní ústavnej sťažnosti.

15. Sťažovateľka v reakcii na stanovisko krajského súdu zotrváva na svojich tvrdeniach v ústavnej sťažnosti, podľa ktorých krajský súd neodôvodnil, prečo bolo nevyhnutné odchyliť sa od § 7 ods. 3 tlačového zákona. Bez bližšieho odôvodnenia tento súd vytvoril kategóriu tzv. absolútne nepravdivých skutkových tvrdení. Teória, podľa ktorej pri takýchto tvrdeniach nie je možné uviesť pravdivé tvrdenia inak, ako uvedením, že sú nepravdivé, je v rozpore s praxou ESLP, ústavného súdu, samotného krajského súdu, ako aj s právnou teóriou. Vždy je možné uviesť pravdivé skutkové tvrdenie (minimálne tvrdením, že dané skutkové tvrdenie sa nestalo). Krajský súd sa taktiež nevysporiadal s námietkou sťažovateľky, podľa ktorej v tomto prípade nešlo o skutkové tvrdenia, ale o hodnotiace úsudky, vo vzťahu ku ktorým nie je možné uplatniť právo na opravu podľa tlačového zákona. Krajský súd tak rozhodol v rozpore s judikatúrou, podľa ktorej polemické výroky zásadne vylučujú zásah do práva na ochranu osobnosti, pretože každý názor, stanovisko, kritika, a to dokonca nielen polemicky uvedené, sú zásadne prípustné, pretože sloboda prejavu je jednou z najdôležitejších zásad demokratickej spoločnosti.

16. Sťažovateľka ďalej poukazuje na to, že aj rozhodnutia všeobecných súdov musia byť v súlade s ústavou a princípmi právneho štátu. Krajský súd neuviedol, v čom spočíva ústavná konformnosť názoru okresného súdu o povinnosti overovať pravdivosť všetkých informácií aj v prípade ich použitia v hodnotiacich úsudkoch, s ktorým sa stotožnil. Krajský súd sa nevysporiadal s tým, že požiadavka okresného súdu vždy a za každých okolností overovať pravdivosť všetkých informácií je vo vzťahu k obsahu komentára ako

publicistického žánru, v ktorom autor hodnotí určitý spoločenský jav a zaujíma k nemu subjektívny postoj, neprípustným zásahom do slobody prejavu. Práve v takýchto publicistických žánroch je ochrana výrokov v nich obsiahnutých z hľadiska slobody prejavu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia skutkových tvrdení. V prípade akceptácie tohto názoru by nebolo možné vôbec informovať o existencii určitých informácií alebo o existencii alebo obsahu spisov (Gorila), a to ani vo forme polemických výrokov, hoci by šlo o vec verejného záujmu. Krajský súd sa mal zaoberať komentárom aj s ohľadom na jeho polemický obsah a hodnotiť ho v súlade so spoločenským a verejným záujmom na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy. Sťažovateľka v závere poukazuje na to, že sa krajský súd nevysporiadal s tvrdením, že v danom prípade nie je možné určiť osobu, ktorej sa dané tvrdenia týkali. Vo zvyšku sťažovateľka v plnom rozsahu odkazuje na obsah ústavnej sťažnosti. Sťažovateľka v závere oznamuje, že netrvá na ústnom prerokovaní ústavnej sťažnosti.

17. Dotknutá osoba v úvode svojho vyjadrenia rekapituluje priebeh konania pred všeobecnými súdmi. Následne sa vyjadruje k splneniu podmienok podľa § 7 tlačového zákona. Dotknutá osoba sa domnieva, že v danom prípade šlo o skutkové tvrdenia, na ktoré sa vzťahuje právo na opravu. V tomto smere sa stotožňuje s názorom krajského súdu, podľa ktorého *«predmetné výroky podľa názoru odvolacieho súdu neobsahujú úvahu, hodnotiaci úsudok autora, pretože jazykové vyjadrenia týchto výrokov nezodpovedajú jazykovému vyjadreniu hodnotiacich úsudkov. Práve naopak, uvedeným spôsobom autor bez ďalšieho konštatuje existenciu určitých faktov, ktoré by mali byť všeobecne známe a ktoré sú sami osebe a v kontexte iných výrokov prezentované ako kategorické a nesporné fakty. V použitom jazykovom vyjadrení autora bez akýchkoľvek pochybnosti absentuje prvok subjektívneho hodnotenia (zaujatie postoja k určitému faktu) a z hľadiska správnosti a prijateľnosti na základe subjektívnych kritérií autora. Namiesto toho autor čitateľom prezentuje kategorické konštatovanie o existencii konkrétnych skutočností, ktoré sú skutkovými tvrdeniami a to aj vzhľadom na použité výrazy a slovné spojenia „už vieme; prežila; mal; vložila; potrebovala.“»*. Keďže šlo podľa názoru všeobecných súdov o skutkové tvrdenia, sťažovateľka by bola oprávnená neuviesť tlačovú opravu len v prípade, že by šlo o pravdivé výroky, čo v konaní nepreukázala.

18. Dotknutá osoba sa ďalej vyjadruje k tzv. absolútne nepravdivým skutkovým tvrdeniam. Súhlasí s názorom, že pravdivým skutkovým tvrdením v danom prípade logicky môže byť len uvedenie, že predmetné skutkové tvrdenia sú nepravdivé. Ako „triviálny, a preto výkladovo nesporný príklad“ uvádza tieto dve situácie:

«a) Nepravdivé skutkové tvrdenie, že „Zem je plochá“, kde je možné požadovať nielen popretie tohto tvrdenia - teda uvedenie, že „Zem nie je plochá“, ale súčasne aj uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia, že „Zem je guľatá“. Táto situácia je natoľko jednoduchá, že nespôsobuje pri aplikácii danej právnej úpravy žiadny sémantický problém.

b) Nepravdivé skutkové tvrdenie, že „Pán X je zlodej“, kde je možné požadovať len popretie tohto tvrdenia, teda uvedenie, že „Pán X nie je zlodej“. Súčasne však nie je možné požadovať uvedenie (ďalšieho) pravdivého skutkového tvrdenia. Aké je totiž v danom prípade to (ďalšie) pravdivé skutkové tvrdenie? Je ním tvrdenie, že pán X je slušný človek, alebo že je slušný zamestnanec, že je dobrý otec a manžel, že nebol prichytený pri čine, že nebol právoplatne odsúdený...? Je zrejmé, že v danom prípade iné pravdivé skutkové tvrdenie, ako to, že „Pán X nie je zlodej“ neexistuje, preto je ono zákonom požadované pravdivé skutkové tvrdenie sémanticky vyjadrené už vo výroku, ktorým sa nepravdivé tvrdenie popiera. A tým je naplnená dikcia zákona. Nedošlo ani k zúženiu rozsahu jeho aplikácie, len sa uplatnil sémanticky správny a rozumný výklad, vzhľadom na povahu veci (osobitosť skutkovej situácie).»

19. Podľa dotknutej osoby právne predpisy používajú «prirodzený jazyk, ktorý je už zo svojej podstaty nepresný napr. v porovnaní s jazykom matematickým alebo jazykom formálnej logiky, ktoré operujú s presnými, významovo nespornými znakmi (jazykovými výrazmi). Okrem toho k nepresnosti textu právnych predpisov prispieva aj požiadavka ich všeobecnosti. Právna norma musí byť aplikovateľná na neurčité množstvo prípadov daného druhu, ktoré sú si podobné (druhovú) v určitých základných znakoch, avšak súčasne osobité, rozdielne v určitých špecifických znakoch. Úlohou orgánov aplikácie práva (najmä súdov) je pri aplikácii všeobecného (jazyka právneho predpisu) na konkrétne (konkrétny prípad, jeho skutkovú situáciu) uplatniť správnu interpretáciu, pričom nemusia nevyhnutne porušiť delbu moci a zasiahnuť do sféry moci zákonodarnej tým, že by menili napísaný

(zákonodarcom prijatý) predpis. Uvedenému postupu slúžia rôzne všeobecne prijímané pravidlá výkladu právnych predpisov. Takže nielen doslovný gramatický výklad, ale celý rad ďalších interpretačných postupov slúžia súdu na to, aby zistil, aké je v danej veci právo, ktoré má aplikovať, pričom stále rešpektuje vôľu vyjadrenú zákonodarcom. Uvedené platí najmä pre tzv. zložité prípady, kedy jednoduchý gramatický výklad spôsobuje interpretačné problémy, pochybnosti o jeho správnosti. Vtedy sa musia uplatniť aj ďalšie výkladové postupy, ako teleologický (vrátane - v prípade potreby - teleologickej redukcie, ak je výraz významovo nesporný avšak presahujúci účel právnej úpravy), zužujúci (ak je výraz významovo sporný), argumentom ad absurdum (dovedenie do nezmyselného záveru, ktorý treba odmietnuť) a pod. Práve uplatnením týchto výkladových postupov nutne dospievame k zisteniu, že striktné trvanie na doslovnej interpretácii § 7 ods. 3 Tlačového zákona v časti „a uvedenie pravdivého skutkového tvrdenia“ popri konštatovaní, „že skutkové tvrdenie je nepravdivé“, a to bez ohľadu na jeho aplikovateľnosť na konkrétny prípad, by mohlo byť nerozumné a odporujúce účelu danej právnej úpravy, v rozpore so skutočnou vôľou tzv. rozumného zákonodarcu; to je práve prípad sporného článku publikovaného Sťažovateľom, ktorý zasiahol do nemajetkovej sféry Spoločnosti.»

20. Dotknutá osoba pokračuje s tým, že „Tlačový zákon uvádza taxatívne vymedzenie prípadov, kedy Sťažovateľ nie je povinný uverejniť opravu podľa § 7 Tlačového zákona. Jedným z týchto prípadov je aj prípad, ak vydavateľ periodickej tlače môže dokázať pravdivosť žiadateľom popieraného skutkového tvrdenia. Ide o dôkaz pravdy, keďže ním vydavateľ (v súdnom konaní žalovaný) popiera skutkové tvrdenie žiadosti (v súdnom konaní žaloby), teda o dôkaz, ktorý smeruje k preukázaniu pravdivosti žiadosťou (v súdnom konaní žalobou) napádaného skutkového tvrdenia. V rámci súdneho konania nebola preukázaná pravdivosť predmetných skutkových tvrdení, na druhej strane bola práve preukázaná ich nepravdivosť (nepravdivosť skutkových tvrdení bola preukázaná aj z obsahu uznesenia Prezídia policajného zboru, úradu boja proti korupcii zo dňa 31.7.2009, kde Okresný súd Bratislava II ako prvostupňový súd zistil, že trestné stíhanie pre trestný čin podplácania, podľa ktorého neustálené osoby mali sľúbiť nespresnený úplatok nezisteným poslancom NRSR, bolo zastavené, pretože bolo nepochybné, že sa skutok nestal).“.

21. Dotknutá osoba sa v ďalšej časti vyjadrenia venuje otázke identifikovateľnosti osoby, ktorej sa výroky týkali, a s tým spojenou aktívnej legitímácie na podanie žaloby, ktorá bola predmetom konania pred všeobecnými súdmi. S ohľadom na to, že (ako bude ďalej rozvedené) ústavný súd nepovažoval túto otázku za spornú, nepristúpil k podrobnejšej rekapitulácii vyjadrenia dotknutej osoby k tejto otázke.

22. Dotknutá osoba sa tiež vyjadruje k námietke porušenia práva na slobodu prejavu. Poukazuje na čl. 26 ústavy, podľa ktorého je sloboda prejavu možné za určitých podmienok obmedziť. Podotýka, že sťažovateľka nesie aj zodpovednosť za svoj prejav a v prípade, ak čo i len z nedbalosti uviedla nepravdivé informácie, oprava takýchto nepravdivých tvrdení nie je zásahom do jej práva na slobodu prejavu. Sťažovateľka uvádza, že „*[p]odľa § 7 Tlačového zákona je obmedzenie slobody prejavu v presne vymedzenom rozsahu a podľa presných podmienok, ktoré boli na základe predchádzajúcich súdnych konaní preukázané ako splnené. A teda, že predmetné výroky boli Krajským súdom v Bratislave vyhodnotené ako skutkové tvrdenia, ktoré boli nepravdivé a Spoločnosti bola uznaná aktívna legitímácia sa domáhať svojho práva podľa § 7 Tlačového zákona.*“. Hoci je sťažovateľka toho názoru, že krajský súd vybočil zo zákonného rámca tlačového zákona, keďže „*zákonodarca vychádzal pri legislatívnej tvorbe z nemeckého modelu uvedeného inštitútu a hodnotiace úsudky ako predmet tlačovej opravy v texte zákona vylúčil a obmedzil rozsah opravy na zverejnené nepravdivé skutkové tvrdenia*“, dotknutá osoba poukazuje na to, že v súdnom konaní bolo preukázané a potvrdené, že predmetné výroky nie sú hodnotiacimi úsudkami, ale ide o skutkové tvrdenia. Sťažovateľka nepreukázala pravdivosť týchto skutkových tvrdení, pričom na základe dokazovania a rozhodnutia súdov boli vyhodnotené ako nepravdivé. Vzhľadom na to považuje dotknutá osoba za irelevantné tvrdenie sťažovateľky týkajúce sa účelu tlačového zákona, keďže sa toto určenie týka len hodnotiacich úsudkov.

23. Dotknutá osoba tiež vyjadruje presvedčenie, že sťažovateľka «*v tejto súvislosti uplatňuje tzv. sofistickú argumentáciu. Snaží sa presvedčiť, že skutkové tvrdenia boli len názorom, keďže boli formulačne ako názor uvedené. Sťažovateľ sa teda snaží obhájiť neobhájiteľné pochybenie, úskočnú, a preto neprípustnú formu žurnalistiky, ktorú (nielen)*

v danom prípade uplatnil autor sporného článku, ktorý Sťažovateľ následne publikoval. Rôzne formy prekrúcania objektívnej reality (napr. aj formou jemného sémantického vychyľovania, posúvania významu slov alebo slovných spojení) predstavujú v súčasnosti pomerne častý nedostatok, ktorého negatívny dosah zvyrazňujú moderné komunikačné technológie. V tejto súvislosti vznikol dokonca nový termín „postfaktuálna doba“, čo je označenie pre stav, keď je pravda prekrývaná množstvom dezinformácií. Tento trend je nesporne spoločensky negatívny, škodlivý.».

24. Dotknutá osoba ďalej uvádza, že ústavný súd nemá právomoc preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu je dostatočne a presvedčivo odôvodnený, keď oba súdy uviedli, akým spôsobom dospeli k svojim záverom, a preto nedošlo k porušeniu čl. 46 ústavy ani čl. 6 dohovoru. Dotknutá osoba s ohľadom na uvedené navrhuje, aby ústavný súd sťažnosti nevyhovel.

25. V závere vyjadrenia dotknutá osoba žiada o priznanie postavenia intervenienta, resp. *„takého procesného postavenia, ktoré by Spoločnosti umožnilo prístup k spravodlivému konaniu v zmysle platnej právnej úpravy aplikovanej v kontexte najmä rozhodovacej praxe ESLP, vrátane možnosti vyjadriť sa k potrebe ústneho pojednávania vo veci a tohto pojednávania sa zúčastniť, ako aj možnosti nahliadať do súdneho spisu“*. Uvedené dotknutá osoba odôvodňuje poukázaním na judikatúru ESLP, a to konkrétne na rozhodnutie vo veci Lopéz Guió proti Slovensku z 3. júna 2014, č. 10280/12 (ďalej len „Lopéz“) a na rozhodnutie vo veci Frisancho Perea proti Slovensku z 21. júla 2015, č. 383/13 (ďalej len „Perea“). V rozhodnutí ESLP vo veci Perea mal podľa dotknutej osoby ESLP konštatovať, že *„prax Ústavného súdu sa zmenila, ale stále je nepostačujúca, hoci fakticky sa koná s osobou, ktorej sa odmieta postavenie vedľajšieho účastníka. Tým, že jej nie je takéto postavenie priznané, uberá sa jej z procesnej ochrany natolko, že to vytvára nerovnováhu v konaní, ktoré materiálne zasahuje do uplatňovania v danom prípade práva na súkromný a rodinný život, čím dochádza k nedovolenému zásahu do tohto práva. Pokiaľ však ide o požiadavku dodržania spravodlivej rovnováhy medzi súperiacimi záujmami, ESLP zdôraznil osobitný význam procesného postavenia a ochrany sťažovateľa*

(sťažovateľa pred ESLP) v konaní pred Ústavným súdom. V tejto súvislosti poukázal na svoje závery prijaté v rozsudku López Guió proti Slovenskej republike z 3. júna 2014, v ktorom konštatoval, že v zákone o Ústavnom súde neexistoval žiaden základ na domáhanie sa postavenia vedľajšieho účastníka a podporná aplikácia príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o vedľajšom účastníctve bola v praxi Ústavného súdu v danom čase nepresvedčivá. O tom svedčí aj posudzovaný prípad (Perea), v ktorom sťažovateľ požiadal Ústavný súd o postavenie vedľajšieho účastníka, Ústavný súd však jeho žiadosti nevyhovel. Sťažovateľ v dôsledku toho nemal možnosť zasiahnuť do konania vedúceho k nálezu Ústavného súdu, ktorým bolo zrušené rozhodnutie o návrate detí a hájiť svoje práva. Podľa názoru ESLP, sťažovateľovi (sťažovateľovi pred ESLP) tak nebola v konaní pred Ústavným súdom poskytnutá procesná ochrana, ktorá mala v jeho prípade zásadný význam.“. Dôležité je podľa dotknutej osoby to, že „v prípade López Guió sťažovateľ vôbec nevedel o konaní Ústavného súdu. V prípade Perea sťažovateľ o konaní pred Ústavným súdom vedel, aj sa na ňom zúčastnil ako dotknutá osoba, postavenie vedľajšieho účastníka mu však priznané nebolo.“.

26. Dotknutá osoba ďalej rozoberá (bližšie nešpecifikovanú, pozn.) rozhodovaciu prax ústavného súdu vo veci priznania procesného postavenia dotknutej osoby, ktorá je podľa jej názoru nejednotná. Dotknutá osoba priznáva, že uplatniac výlučne gramatický, prísne doslovný a systematický výklad § 21 ods. 2 prvej vety, § 31a a § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde, nemožno jej priznať postavenie vedľajšieho účastníka konania, keďže jej ho zákon o ústavnom súde výslovne nepriznáva. Obdobne možno dospieť k záveru, že povaha veci vylučuje, aby sa dotknutej osobe priznalo postavenie intervenienta podľa Civilného sporového poriadku, keďže obdobný inštitút – postavenie vedľajšieho účastníka – jej zákon o ústavnom súde výslovne nepriznáva, takže podporné použitie Civilného sporového poriadku už nie je možné. A napokon možno dospieť k záveru, že ak to povaha veci vyžaduje, ústavný súd doručí dotknutej osobe upovedomenie o podanej sťažnosti a umožní jej vyjadriť sa. Dotknutá osoba však podotýka, že gramatický a systematický výklad nevyčerpávajú metodológiu výkladu právnych predpisov. Platí to najmä v zložitých prípadoch, akým je aj posudzovaná vec. O tom má svedčiť nejednotná prax ústavného súdu, ako aj skutočnosť, že sa obdobnými prípadmi zaoberal ESLP.

S ohľadom na to je treba vo veci uplatniť aj teleologický výklad a v jeho dôsledku rozšíriť aplikáciu citovanej právnej úpravy. Účelom dotknutej právnej úpravy, najmä § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde, je podľa dotknutej osoby „poskytnúť subjektom v postavení Spoločnosti také procesné práva v zmysle ust. čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky, aby mohli účinne vplyvať na konanie pred Ústavným súdom, ktorého výsledok môže zásadným spôsobom ovplyvniť ďalšie konanie a rozhodovanie v ich veci vedenej pred orgánom verejnej moci, ktorý v konaní pred Ústavným súdom vystupuje v procesnom postavení odporcu. Tak sťažovateľ ako aj ďalšia osoba, ktorá bola účastníkom konania pred orgánom verejnej moci, majú tak na tomto konaní ako aj na konaní pred Ústavným súdom legitímny záujem. A hoci v prípade sporového konania je tento záujem z povahy veci protichodný, nič to nemení na tom, že ich prístup k spravodlivému procesu v najširšom zmysle tohto pojmu musí byť rovnaký. Priznanie požadovaného procesného postavenia Spoločnosti pritom nijako nezhorší prístup Sťažovateľa k spravodlivému konaniu, a to tak pred Ústavným súdom ako aj pred odporcom. Naopak, nepriznanie tohto postavenia Spoločnosti by spoločnosť nielen subjektívne vnímala ako nespravodlivé, ale podľa nášho názoru by ju aj objektívne bezdôvodne procesne znevýhodňovalo, keďže rozhodnutie Ústavného súdu v danom prípade môže zásadne ovplyvniť ďalší osud jej už procesne prerokovanej a rozhodnutej veci, ako aj ďalšie obdobné veci, ktorých účastníkom Spoločnosť už je...“. Dotknutá osoba ďalej uvádza, že „[v] rozhodnutí v prípade Perea sťažovateľ o konaní pred Ústavným súdom vedel, aj sa do konania zapojil, sudcovia ESLP zároveň poznali koncept dotknutej osoby, ktorá fakticky má možnosť sa v konaní vyjadriť, lebo jej to senáty umožňujú. To však ESLP nestačilo, za neodôvodnený zásah do práv sťažovateľa považoval to, že mu nebolo priznané postavenie vedľajšieho účastníka.“. Dotknutá osoba uzatvára, že „po rozhodnutí vo veci López Guió a osobitne po rozhodnutí Perea je zrejmé, že len štatút dotknutej osoby požiadavkám ESLP nestačí. A rovnako sa ESLP neuspokojí len s rozšírením práv dotknutej osoby o oboznámenie sa so sťažnosťou... pre krátkosť lehoty na vyjadrenie počas dovolenkového obdobia by sme si dovolili naše vyjadrenie písomne doplniť, a to v čo najkratšej lehote...“.

27. Ústavný súd konštatuje, že do dnešného dňa dotknutá osoba žiadne ďalšie stanovisko k veci nezaslala.

28. Vzhľadom na to, že účastníci konania netrvali na ústnom prerokovaní veci, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

29. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

30. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

31. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

32. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistujú zásadné odlišnosti (m. m. II. ÚS 71/97), čo umožňuje, aby sa ich namietané porušenie preskúmavalo spoločne.

33. Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené. Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

34. Pri preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu vychádzal ústavný súd zo svojho ustáleného právneho názoru, podľa ktorého odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (porov. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok. Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (prvostupňového aj odvolacieho), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (porov. IV. ÚS 350/09). Z toho dôvodu ústavný súd posudzoval napadnutý rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu a právnymi závermi v ňom uvedenými.

35. Ústavný súd v úvode pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej je sloboda prejavu nevyhnutná pre tvorbu slobodnej verejnej mienky v otvorenej spoločnosti. Ide o základný pilier demokratickej spoločnosti, v ktorej je každému dovolené vyjadrovať sa k verejným veciam a vynášať o nich hodnotiace úsudky, pričom aj pri kritike platí z princípu demokracie vyplývajúca ústavná prezumpcia, že ide o kritiku dovolenú (porov. II. ÚS 326/09, bod 39 alebo II. ÚS 439/2016, bod 9.6). Sloboda prejavu sa totiž uplatňuje nielen voči informáciám a myšlienkam, ktoré sú prijímané priaznivo, resp. sú pokladané za neškodné či neutrálne, ale aj voči tým, ktoré sú určitou formou provokácie a znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva, čo je dané požiadavkami pluralizmu, znášateľnosti a otvorenosti (nález sp. zn. III. ÚS 385/2012 z 21. januára 2014).

36. Dôležitú úlohu v demokratickej spoločnosti plnia predovšetkým média, ktorých úlohou je šíriť informácie a myšlienky o veciach verejného záujmu. Ustanovenie čl. 10 dohovoru (podobne ako čl. 26 ústavy) chráni právo novinárov na šírenie informácií o veciach verejného záujmu za predpokladu, že konajú v dobrej viere a poskytujú spoľahlivé informácie v súlade s novinárskou etikou (napr. rozsudok veľkého senátu ESĽP vo veci Pedersen a Baadsgaard proti Dánsku zo 17. 12. 2004 č. 49017/99, bod 78). Ako každá sloboda, aj sloboda prejavu v sebe zahŕňa tiež zodpovednosť.

37. Sloboda prejavu sa môže dostať do konfliktu s inými, nemenej dôležitými základnými právami, ako sú právo na súkromie, česť či dôstojnosť. Jadrom ochrany

ľudských práv je preto vždy snaha o maximalizáciu hodnôt slobody, rovnosti a dôstojnosti jednotlivcov, ktoré predstavujú určité spojené nádoby, kde nie je možná ich absolutizácia, ale len rozumné vyvažovanie (nález sp. zn. III. ÚS 351/2012 z 15. januára 2014 alebo nález sp. zn. III. ÚS 350/2014 z 24. januára 2017). Všetky základné práva a slobody sa chránia v takej miere a takom rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (nález sp. zn. PL. ÚS 7/96 z 27. februára 1997).

38. Inštitút práva na tlačovú opravu zakotvený v § 7 tlačového zákona predstavuje jednu z foriem obmedzenia slobody prejavu, a to pre účely ochrany práv iných osôb. Pri výklade § 7 tlačového zákona musí všeobecný súd nájsť spravodlivú rovnováhu medzi záujmami zainteresovaných osôb. Východisko mu poskytuje v prvom rade samotný zákonodarca, podľa ktorého sa ochrana prostredníctvom tlačovej opravy poskytuje len proti nepravdivým skutkovým tvrdeniam. Prostredníctvom tlačovej opravy teda nie je možné reagovať na hodnotiace úsudky ani na pravdivé skutkové tvrdenia. Rozdiel medzi hodnotiacim úsudkom a skutkovým tvrdením spočíva v zásade v tom, že pravdivosť skutkového tvrdenia je možné preukázať, zatiaľ čo pri hodnotiacom úsudku to možné nie je (rozsudok EŠLP vo veci Lingens proti Rakúsku z 8. 7. 1986, č. 9815/82, bod 46). Samozrejme v niektorých prípadoch nie je možné jasne stanoviť hranicu medzi hodnotiacimi úsudkami a skutkovými výroky, a preto je každý prípad nutné posudzovať podľa konkrétnych okolností a na základe nich rozhodnúť, či danému výroku je treba poskytnúť ochranu.

39. Predmetom sporu medzi sťažovateľkou a dotknutou osobou bola otázka, či v danej veci šlo o skutkové tvrdenia alebo hodnotiace úsudky. Šlo o nasledujúce výroky:

«„Napríklad, dnes už vieme, že druhá Dzurindova vláda prežila kritický rok 2005 vďaka Pente“

„Podľa spisu Gorila mal šéf Penty Haščák zabezpečiť pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov Mečiarovho HZDS - Džupu a Kolesára. Džupa mal dostať štyri milióny korún a bude poslúchať. Ďalší dezertér mal dostať šesť miliónov.“

„Penta sa vtedy naplno vložila do prelomenia parlamentnej krízy, pretože potrebovala pretlačiť Zajacove zdravotnícke zákony...“»

40. Všeobecné súdy sa priklonili k názoru, ktorý zastáva aj dotknutá osoba, podľa ktorého šlo o skutkové tvrdenia. Sťažovateľka sa teda mohla zbaviť povinnosti uverejniť opravu len v prípade, ak by preukázala pravdivosť týchto tvrdení, čo však neurobila. Podľa okresného súdu autor článku v tomto prípade nevyjadroval svoje vlastné postoje, postrehy ani kritiku zo svojho subjektívneho pohľadu, ale prezentoval skutkové tvrdenia ako faktické, všeobecne známe a preukázané okolnosti. Zodpovednosti sťažovateľku nezbavovala ani skutočnosť, že sa autor odvolával na tzv. spis Gorila, pretože obsah tohto spisu je podľa okresného súdu diskutabilný a pravdivosť v ňom uvedených údajov preukázaná nebola. Okresný súd uviedol, že *„autor nemôže bez ďalšieho prebrať informácie uvedené z takéhoto zdroja bez toho, aby si ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom. Ak by napokon bol spáchaný trestný čin podplácania, musel by existovať právoplatný odsudzujúci rozsudok... Z obsahu uznesenia Prezídia Policajného zboru, Úradu boja proti korupcii zo dňa 31.07.2009 súd zistil, že trestné stíhanie pre trestný čin podplácania, podľa ktorého neustálené osoby mali sľúbiť nespresnený úplatok nezisteným poslancom NR bolo zastavené, pretože bolo nepochybné, že sa skutok nestal.“*. Krajský súd sa s názormi okresného súdu stotožnil a nad ich rámec dodal, že *„hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor autora, ktorý k určitému faktú zaujíma subjektívny postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Za skutkové tvrdenia treba považovať vyjadrenia o skutkovej podstate alebo postupe, ktoré sa vyznačujú objektívnym vzťahom medzi prejavom a realitou a ktorých pravdivosť, úplnosť a presnosť je možné preveriť dokazovaním.“*. Predmetné výroky však ani podľa krajského súdu neobsahovali úvahu či hodnotiaci úsudok autora, pretože jazykové vyjadrenie týchto výrokov nezodpovedalo jazykovému vyjadreniu hodnotiacich úsudkov. Podľa názoru krajského súdu: *«[v] použitom jazykovom vyjadrení autora bez akýchkoľvek pochybností absentuje prvok subjektívneho hodnotenia (zaujatie postoja k určitému faktú) a hodnotenie faktú z hľadiska správnosti a prijateľnosti na základe subjektívnych kritérií autora. Namiesto toho autor čitateľom prezentuje kategorické konštatovanie o existencii konkrétnych skutočností, ktoré sú skutkovými tvrdeniami a to aj vzhľadom na použité výrazy a slovné spojenia „už vieme; prežila; mal; vložila; potrebovala“.*» Krajský súd sa tiež v plnom rozsahu stotožnil s názorom okresného súdu, podľa ktorého *„v prípade absolútne*

nepravdivých skutkových tvrdení, t.j. tvrdení bez akéhokoľvek skutkového základu alebo tvrdení v celom kontexte nepravdivých, nie je možné z povahy týchto tvrdení uviesť pravdivé tvrdenia iným spôsobom ako uvedením, že dané tvrdenia sú nepravdivé. V opačnom prípade by takýto výklad ustanovenia § 7 ods. 3 tlačového zákona obchádzal jeho zmysel.“.

41. Ústavný súd dospel k záveru, že výklad § 7 tlačového zákona zo strany všeobecných súdov nezohľadňuje hodnotiaci charakter dotknutých výrokov a ani záujem na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy, a teda je arbitrárny.

42. Predovšetkým je treba uviesť, že dotknuté výroky je nutné hodnotiť v ich kontexte. Základom celého súboru sporných výrokov je tvrdenie, že *„Podľa spisu Gorila mal šéf Penty Haščák zabezpečiť pre koalíciu (a poslanecký klub ANO) dvoch poslancov Mečiarovho HZDS - Džupu a Kolesára. Džupa mal dostať štyri milióny korún a bude poslúchať. Ďalší dezertér mal dostať šesť miliónov.“*. Autor tu podáva vlastný výklad toho, čo je obsahom tzv. spisu Gorila (spis interpretuje), a následne tieto informácie hodnotí. Predmetné tvrdenia sú navyše formulované vo forme dohadu, podozrení – *„mal zabezpečiť“*, *„mal dostať“*. Takémuto tvrdeniu nie je možné priradiť pravdivostnú hodnotu. Nie je teda ani možné konštatovať, že je absolútne nepravdivé (je len nepreukázané), a preto dotknutá osoba ani všeobecné súdy nedokázali týmto výrokom priradiť pravdivé výroky tak, ako to vyžaduje § 7 ods. 3 tlačového zákona, a namiesto toho vymysleli kategóriu *„absolútne nepravdivých skutkových tvrdení“*, kde už operujú s nedostatočným skutkovým základom (k tomu pozri ďalej). Ďalšie tvrdenia, podľa ktorých *„Napríklad, dnes už vieme, že druhá Dzurindova vláda prežila kritický rok 2005 vďaka Pente“*, ako aj *„Penta sa vtedy naplno vložila do prelomenia parlamentnej krízy, pretože potrebovala pretlačiť Zajacove zdravotnícke zákony...“*, nadväzujú na informácie, ktoré podľa autora vyplývajú zo spisu a sú pokračovaním jeho hodnotenia situácie.

43. Neudržateľnosť argumentácie všeobecných súdov je vidieť aj v tej časti ich rozhodnutí, v ktorej požadujú, aby autor preukazoval pravdivosť informácie, ktorá má byť obsahom tzv. spisu Gorila. Za alarmujúce považuje ústavný súd predovšetkým konštatovanie okresného súdu, ktoré nebolo zo strany krajského súdu nijako korigované

a podľa ktorého „*autor nemôže bez ďalšieho prebrať informácie uvedené z takéhoto zdroja (spis Gorila, pozn.) bez toho, aby si ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom. Ak by napokon bol spáchaný trestný čin podplácania, musel by existovať právoplatný odsudzujúci rozsudok.*“. Ústavný súd podotýka, že „kauza Gorila“ je od zverejnenia prepisu tzv. spisu Gorila v roku 2011 oprávnené predmetom širokej verejnej diskusie, a to vrátane otázky autenticity spisu. Ide o závažnú celospoločenskú tému, ku ktorej médiá musia mať možnosť vyjadrovať sa. Ich úlohou je totiž poukazovať aj na politické prešľapy a škandály, aby tak podporili konštruktívnu debatu v spoločnosti a prostredníctvom tlaku verejnej mienky pomáhali spoločnosti vysporiadať sa s niektorými jej neduhmi. Médiá preto majú prívlastok „strážca demokracie“. *Existencia prepisov spisu Gorila je nespochybniteľná (otázka ich autenticity je inou otázkou).* Odkaz novinára na spis Gorila (bez ohľadu na to, či bola, alebo nebola potvrdená jeho autenticita) preto poskytuje dostatočný skutkový základ pre napadnuté vyhlásenia, predmetom ktorých je hodnotenie/analýza obsahu spisu, resp. závery z neho vyvodené. Požadovať od novinára, aby „*ich pravdivosť overil hodnoverným spôsobom*“, znamená klásť na jeho prácu neprimerané bremeno. Je absurdné požadovať od novinárov, aby v tomto smere nahrádzali orgány činné v trestnom konaní. Ústavný súd sa stotožňuje s názorom sťažovateľky, podľa ktorého „*[v] prípade akceptácie tohto názoru by nebolo možné vôbec informovať o existencii určitých informácií alebo o existencii alebo obsahu spisov (Gorila), a to ani vo forme polemických výrokov, hoci by šlo o vec verejného záujmu*“, čo je z hľadiska ochrany slobody prejavu neakceptovateľné.

44. Ústavný súd uzatvára, že právo na opravu má slúžiť na opravu exaktne vyjadriteľných alebo aspoň preukázateľných tvrdení (takým by bolo napr. tvrdenie, že niekto bol odsúdený za trestný čin; opak je možné dokázať predložením výpisu z registra trestov) a nie je možné prostredníctvom neho „opravovať“ názory, podozrenia či dohady autora. Krajský súd sa mal zaoberať dotknutým komentárom v celom jeho kontexte aj s ohľadom na jeho polemický obsah a hodnotiť ho v súlade so spoločenským a verejným záujmom na zachovaní slobody prejavu v prípade vyjadrovania názorov na významné spoločenské javy. Z kontextu dotknutého článku je zrejmé, že uvedené výroky boli hodnotiacimi úsudkami. Záver, že šlo o „*absolútne nepravdivé skutkové tvrdenia*“, ktoré je možné korigovať tlačovou opravou, je preto neakceptovateľný. Krajský súd teda rozhodol

arbitrárne (v rozpore s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušil základné právo sťažovateľky na slobodu prejavu zaručené čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy.

45. Ústavný súd sa nestotožnil s námietkami sťažovateľky týkajúcimi sa identifikovateľnosti osoby, ktorej sa výroky týkali. V tomto smere je racionálne odôvodnený, a teda z ústavného hľadiska akceptovateľný, názor všeobecných súdov, podľa ktorého na základe v komentári uvedených informácií bolo možné jednoznačne stotožniť osobu, ktorej sa výroky týkali (ako dotknutú osobu).

46. Ústavný súd s ohľadom na uvedené návrhu sťažovateľky vyhovel a napadnuté rozhodnutie zrušil. V ďalšom konaní bude krajský súd viazaný názorom ústavného súdu.

47. K argumentácii dotknutej osoby týkajúcej sa jej postavenia v konaní pred ústavným súdom ústavný súd uvádza, že jej boli v súlade s § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde zaslané všetky písomné podklady (ústavná sťažnosť, vyjadrenie krajského súdu), pričom jej bolo umožnené k veci sa vyjadriť. Z už uvedeného odôvodnenia však vyplýva, že ústavný súd sa s jej názorom nestotožnil. Ústavný súd len nad rámec podotýka, že názor dotknutej osoby, podľa ktorého *„po rozhodnutí vo veci López Guió a osobitne po rozhodnutí Perea je zrejmé, že len štatút dotknutej osoby požiadavkám ESĽP nestačí. A rovnako sa ESĽP neuspokojí len s rozšírením práv dotknutej osoby o oboznámenie sa so sťažnosťou“*, je založený na nesprávnej interpretácii rozhodnutia ESĽP vo veci Perea. V prípade Perea ESĽP nehodnotil zákonnú úpravu týkajúcu sa postavenia dotknutej osoby ani na ňu nadväzujúcu prax ústavného súdu. Predmetom rozhodnutia (a tiež kritiky) ESĽP vo veci Perea je nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 584/2011 zo 16. mája 2012 (vydaný v čase, keď postavenie dotknutej osoby nebolo v § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde upravené; to je účinné až od 1. januára 2015), v ktorom ústavný súd konštatoval, že sa nebude zaoberať vyjadrením osoby, ktorá bola účastníkom konania pred všeobecným súdom, ale nie konania o ústavnej sťažnosti (pozri body 73 a 24 rozhodnutia ESĽP vo veci Perea). Ako ESĽP konštatuje, napriek tomu, že sa prax ústavného súdu medzičasom mohla zmeniť (pričom odkazuje na bod 39 rozhodnutia, v ktorom je poukázané na nález sp. zn. IV. ÚS 100/2014 z 23. mája 2014, v ktorom sa ústavný súd už námietkami osoby v *de facto* postavení dotknutej osoby zaoberal), nič to nemení na tom, že vo veci, ktorá bola

predmetom prieskumu, námietky pána Pereu ignoroval. V rozhodnutí vo veci Lopéz, ako aj v rozhodnutí vo veci Perea tak bolo určujúce, že osoba v *de facto* postavení dotknutej osoby sa nemala možnosť k veci vyjadriť. To však evidentne nie je tento prípad; napokon vyjadrenie dotknutej osoby je reakciou na výzvu ústavného súdu. K hypotetickej otázke, či pre upustenie od pojednávania v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde mal byť vyžadovaný súhlas dotknutej osoby (hypotetická preto, lebo dotknutá osoba nevyjadrila vôľu, aby prebehlo ústne pojednávanie, iba by chcela mať tú možnosť), ústavný súd konštatuje, že jeho úlohou nie je podávať výklad procesných ustanovení, ktoré nemajú väzbu na posudzovanú vec.

48. Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde o úhrade trov konania, ktoré sťažovateľke vznikli v súvislosti s jej právnym zastúpením.

49. Pri stanovení výšky priznanej náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľky vychádzal ústavný súd z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov s tým, že predmet konania pred ústavným súdom (konanie o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy) je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 129/03, III. ÚS 11/05, III. ÚS 142/06).

50. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v konaní pred ústavným súdom sa určí ako 1/6 z výpočtového základu (t. j. za rok 2017 zo sumy 884 € a za rok 2018 zo sumy 921 €), čo predstavuje za rok 2017 sumu 147,33 € a za rok 2018 sumu 153,50 €. Hodnota režijného paušálu predstavuje za rok 2017 sumu 8,84 € a za rok 2018 sumu 9,21 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby v roku 2017 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti) a jeden úkon právnej služby v roku 2018 (stanovisko k vyjadreniu krajského súdu), čo celkovo predstavuje sumu 448,16 €. K tomu bolo potrebné pripočítať trikrát režijný paušál, teda dvakrát vo výške 8,84 € a raz vo výške 9,21 €, čo je suma 26,89 €. Celková výška priznanej náhrady trov konania tak predstavuje sumu 475,05 €. Vzhľadom

na to, že právny zástupca je platcom dane z pridanej hodnoty, výsledná výška trov konania vrátane tejto dane predstavuje sumu 570,06 €. Trovy konania v určenej sume je povinný zaplatiť sťažovateľke krajský súd na účet jej právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

51. Podľa čl. 133 ústavy proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, preto toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2019